

Метод таксонування передбачає системний підхід до здійснення територіальної організації рекреаційної сфери. Це спосіб поділу території на співставні або ієрархічно підпорядковані таксони, який має здійснюватися з метою забезпечення оптимальних умов організації і управління рекреаційною сферою в регіоні. Фактично, процес районування на будь-якому рівні і є таксонуванням. Воно дозволить в межах рекреаційних регіонів виділити території, що можуть слугувати необхідною базою, на основі якої може виникнути курорт, зона відпочинку і т.д. Цей метод дозволяє здійснити найбільш раціональний вибір різних форм суспільної організації рекреаційної діяльності в межах певної території – регіону.

Отже, на нашу думку, для формування регіональної політики розвитку рекреаційної сфери необхідно зосередити увагу саме на цьому методі територіальної організації, оскільки ієрархічна узгодженість усіх таксономічних рівнів рекреаційної сфери забезпечить цілеспрямований розвиток рекреаційного регіону.

ПРОБЛЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ БЛАГОУСТРОЮ СПОРТИВНИХ КОМПЛЕКСІВ

ЯНОШ ШЛЯХТА

м. Львів

В світлі останніх рішень Кабміну України з молодіжної політики питання спортивних комплексів відведена окрема увага. Вкрай актуальна вона й тому, що ці комплекси створювалися здебільшого ще у 70-80-ті роки уже минулого сторіччя, і від тоді їх розвиток залишався поза увагою, що послужило причиною їх значної деградації, особливо озеленення.

Відомо, що зелене оздоблення стадіонів, інших спортивних споруд і майданчиків надає місцям фізкультурних занять і активного відпочинку населення певного колориту, привабливості. Захисні зони таких спортивних комплексів із дерев і чагарників створюють особливий мікроклімат, забезпечують комфортні умови не тільки для тренувань та змагань, але й для активного відпочинку людей різного віку та їх рекреаційно-оздоровчих занять.

Про масштаби спортивних комплексів у межах міста можна судити з того, що згідно колишніх норм міської забудови вони будувалися із розрахунку: 3,1-4,75 м² на одного мешканця. (Для Львова, наприклад, з його 346 тисячами жителів це складає 231-354 га. Станом на 01.08.03. міське населення України (455 міст і 887 селищ міського типу) складало 32190,6 тис. мешканців, або 67,4% всього населення нашої держави. Значна частина населення також потребує різних рекреаційних об'єктів для фізичної реабілітації, занять адаптивною фізкультурою на природі.

Найбільш універсальними спортивними комплексами - місцями проведення спортивних, фізкультурно-просвітницьких заходів на озелених територіях можуть бути описані в літературі спортивні парки. Їх територія, що складає понад 2 га, найкраще пристосована для фізкультурно-оздоровчої діяльності різних груп населення. Відомо, що основним елементом такого типу парку є спортивне ядро з футбольним полем, біговими доріжками, місцями для занять легкою атлетикою, трибунами для глядачів. Крім спортядра у таких парках можуть розміщуватися додаткові спортивні площадки для тренувань, відкриті і закриті плавальні басейни, каток, атлетичне поле тощо.

Доля зелених насаджень в спортивних парках складає 30-40% від загальної площі парку. Решту території займають дві інші зони: вже згадане спортядро зі спортивними спорудами та з прогулочними доріжками, парковими лавками та зона відпочинку. Остання відводиться у більш затишних та мальовничих місцях і може служити місцем активного відпочинку для старших груп населення, прогулянок з малими дітьми.

Спортивний парк прикрашають водойми у поєднанні з пересіченим рельєфом та розкішними зеленими масивами. У зонах відпочинку провідним є пейзажний стиль їх створення, а в зонах демонстраційних та тренувальних спортивних комплексів - регулярний. Однак до кожної групи спортивних споруд обов'язково мають входити відповідні зелені насадження. На практиці статус "спортивних парків", на жаль, не набув поширення.

За функціональними ознаками зелені насадження спортивних комплексів відносяться до насаджень обмеженого користування. Тому відповідальність за їх збереження та належний догляд за ними покладається на власників цих споруд та парків. Останнім, як правило, не вистачає коштів.

Декоративні дерева, чагарники та ліани потребують хоча б періодичного догляду (регулювання росту, інтенсивності цвітіння, омолодження). Це в значній мірі здійснюється кваліфікованим обрізуванням у зимово-весняний період частин крон та стовбурів. Без такого догляду або при його неправильному проведенні деревні рослини втрачають свої декоративні якості: набирають занедбаного вигляду, дичавіють, погано цвітуть, перетворюються в безформенну зелену масу з непривабливими пошкодженими частинами крони, що передчасно всихають. Обрізування можна змінювати характер росту, конфігурацію крони, збільшити яскравість цвітіння та плодоношення. При цьому доречно наголосити на запропонований нами "Спосіб формування куців з хвойних дерев" (патент на винахід № 21628 А від 6.01.1998), що зміг би знайти широке застосування, особливо для згаданого вище регулярного стилю. Обрізування деревних рослин сприяє також успішній боротьбі зі шкідниками, хворобами, стихіями й дає змогу омолоджувати ці рослини, особливо кущі та ліани, видаляючи відмерлі, старі, затінені, хворі й пошкоджені гілки та стовбурці. Подібні догляди мають місце лише на деяких вулицях.

Важливе місце в захисті декоративних рослин від шкідників належить стимулюванню та охороні птахів у парках. Цьому сприяє влаштування тут місць їх гніздування (дуплянки, шпаківні, годівниці). Дуже відповідальним заходом є консервування в декоративних насадженнях старих цінних дерев, що є пошкодженими, мають дупла та інші вади.

Всі перераховані заходи не відзначаються особливою трудомісткістю. Однак вони здатні значно збільшити біологічну стійкість та естетичну цінність деревних насаджень спорткомплексів. Передувати таким заходам повинен невеличкий, але кваліфікований проект реконструкції озеленення території спорткомплексу. Вартісні показники дерев, куців, газонів та квітників, що при цьому визначаються, враховуються в бухгалтерських звітах господаря, який повинен бути зацікавленим в утримуванні такого спортивного комплексу. Ці та інші показники використовуються і в технічному паспорті, який складається на даний об'єкт при технічній інвентаризації.

Правильно підібраний асортимент дерев, куців, ліан та газонів і квітників, їх композиційне і просторове розміщення на даній території сприятиме оптимізації благоустрою, покращенню її ландшафтного дизайну.

Для більш ефективного використання кадрів з оздоровчої та туристичної діяльності при їх підготовці слід було б ввести курс „Садово-паркове господарство з основами дендрології”. Це дозволить ознайомити майбутніх спеціалістів з найбільш важливим природним цілющим чинником фізкультурно-оздоровчої діяльності. До того ж такі спеціалісти самі зможуть підбирати ефективний асортимент деревних рослин для спортивних комплексів, організовувати проведення кваліфікованого догляду за ними.

КУЛЬТУРОГЕННІ КОМПЛЕКСИ І ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ

СТАНІСЛАВ СЕМЕНЮК

Волинський державний університет імені Лесі Українки

У сучасному господарстві сфера послуг, зокрема, туризм і рекреація, становить значну частку сукупного валового продукту. Але рівень її розвитку в Україні недостатній, що ілюструється очевидним фактом: наша держава, за даними В.Юрківського(1998) від туризму в 90-і роки отримувала доходу менше Люксембурга, який за розмірами і числом мешканців відповідає пересічному району західно-українського краю.

При загальному відставанні від європейського рівня доходів від рекреації, ми маємо ще й її малодиверсифіковану структуру. Необхідно зазначити, що стосовно ієрархії потреб людини, розробленої І.В.Бестужевим-Ладою(1978), гірше всього в Україні задовольняються потреби четвертого(інтелектуальні потреби пасивного характеру) та п'ятого вищого(інтелектуальні потреби активного характеру) рівнів. Це можна пояснити несистемною організацією рекреації. Основна увага приділяється об'єктам, що задовольняють нижчі(від них починається відлік) потреби: фізичні(перший рівень), фізичні більш високого рівня(другий); прості соціальні(третій рівень). Серед об'єктів рекреації, які дають можливість задовольняти потреби вищих рівнів слід назвати об'єкти культурної спадщини, яких багато, зокрема, на Волині.

Ліквідація несистемності, оптимізація структури рекреації можлива лише при системному підході до її організації. Цьому відповідає використання концепції кластерів. Станіслав Соколенко(2002) кластер чи сільову промислову групу визначає як групу близьких, географічно взаємопов'язаних компаній і підприємств з ними організації, що спільно діють в певному виді бізнесу і характеризуються спільністю напрямків діяльності і взаємодоповненням один одного[1,59].

Географічною базою для розвитку кластерів може послугувати концепція культурогенних систем і комплексів. Культурогенна система(комплекс) є інтегративним географічним комплексом, що має двошарову структуру:

1) культурний пласт - системна сукупність продуктів(матеріальних і духовних), процесів і зв'язків минулої(культурна спадщина) і сучасної культурної діяльності певних відосблених людських спільнот(общин, етносів, субетносів, націй, територіальних общин національних меншин тощо);

2) природний пласт - ландшафтні системи, в складі яких проходить(проходив) відповідний вид культурної діяльності і які своїми іманентними властивостями впливають на структуру і диференціацію цієї діяльності і диференціацію культурного пласту.